

הטראנסכירית ועמה חצו את מרחביה של רוסיה וסיביר. קבוצות קבוצות הגיעו לנמל ולדיבוסטוק על חוף האוקיינוס השקט. משם הפליגו בספינה במשך יומים ליפאן ונחתו בנמל צ'וריגה. הגעתם ליפן היתה בחדשים טבת שבט ואדר תש"א (חדשים ספורים לפני פרוץ המלחמה בין גרמניה לבריה"מ).

כפי שצינו במקום אחר, כל המסע הזה מתחילתו ועד סופו היה רצוף מעשי ניסים. איש מאנשי הישיבה לא הכיר את יפן, ואף לא ידע היכן ישהו תלמידי הישיבה בבואם לארץ שהיתה זרה להם לחלוטין.

לפיכך, מה רבה היתה הפתעתם לפגוש בנמל צ'וריגה שני נציגים מקהילה יהודית בעיר סמוכה בשם קובה. קהילה יחידה שנוסדה רק שנתיים קודם לבואם של הפליטים מליטא. נציגי הקהילה קיבלו את היורדים מהספינה בחום רב וכיוונו את דרכם לעבר קהילתם, שם ציפתה להם קבלת פנים חמה מחברי הקהילה הזעירה שהתגייסה כולה לעזרתם. המציאות שפגשו היתה הרבה יותר יפה אפילו מהציפיות האופטימיות ביותר. הכל חשו ביד ה' המכוונת סדרי עולם.

בשלהי חודש שבט תש"א נחדש בקובה זו מרכז אדיר לתורה כאשר ישיבת מיר עם בחורי ישיבות אחרים שנספחו לשורותיה, המשיכה שם את זמן החורף שנקטע קודם לכן בקיידאן. מקום הלימודים נמצא בתחילה בכיה"כ החדש של הקהילה, אך משהתרכבו הספסלים עברה הישיבה למקום מרווח יותר בעיר שנשכר לצורך זאת. סדרי הלימוד חזרו למתכונתם הרגילה והתנהלו כפי שהתנהלו מאז ומקדם. השיעורים נמסרו ע"י הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל חתנו של הגר"י פינקל זצ"ל ראש הישיבה (שעלה לא"י זמן קצר קודם לכן) ואת שיחות המוסר השמייע המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל.

אלא שעל הישיבה נגזר באותה עת לצאת בגולה אחר גולה. ימי השקט והשלווה בקובה לא ארכו. כעבור שבועה חרשים הורו השלטונות היפנים לישיבה כמו לשאר הפליטים שהגיעו ליפן³ להתפנות מהמדינה ולהפליג מערבה לשנחאי על חוף ימה של סין. מסתבר שההוראה היתה קשורה

3. ההערכה היא שלפאן הגיעו באותה עת ממנה לארצות יעד שבהן היו אמורים בין 3000 ל 5000 פליטים. חלקם המשיך להיקלט.

לתכנית הממשלה היפנית לפתוח במלחמה נגד ארה"ב. במסגרת ההיערכות למלחמה החליטו לטהר את ארצם מגורמים שהיו להם קשרים עם המדינה שתוך זמן קצר תהפוך להיות מדינת אויב.

וזאת לדעת, שכמעט לכל הפליטים שהגיעו ליפן מאירופה היו היתרי שהיה זמניים בלבד ביפאן. רובם נשאו עמם ויזות לארצות אחרות כמו לקורסא, לארה"ב, לקנדה ולא"י. חלק קטן מהפליטים אכן המשיך בדרך לארצות היעד אך רובם לא היה לאל ידם. תוך זמן קצר התברר ליפנים שאין לפליטים לאן ללכת. דרכי הים היו מסוכנות, חלק מהוויזות כמו ויזות קורסא היו פיקטיביות, חלקן מזויפות, ומספר לא קטן מהפליטים לא היה מסוגל לנצל את הוויזות להמשך המסע מחוסר אמצעים.

ב

באותה עת שנחאי היתה פתרון חילופי אופטימאלי⁴ העיר אמנם נכבשה שנים אחדות לפני כן ע"י יפאן, אך המשטר האזרחי היה כפי שהיה במשך מאה השנים האחרונות - משטר כינלאומי. השהות בעיר לא הצריכה רשיונות ואשרות שהיה⁵ במקום התבססה כבר קהילה מיוצאי רוסיה שנמלטו לשנחאי בשלהי מלחמת העולם הראשונה. בנוסף לזה היתה במקום קהילה ספרדית ותקה, מבוססת ועשירה.⁶ מלבדם, היו באותה עת בשנחאי כ 17000 פליטים יהודים שנמלטו מאוסטריה וגרמניה והגיעו לעיר בסוף שנת תרצ"ח (1938) ובמהלך תרצ"ט (1939). הפליטים שבאו בחוסר כל נעזרו בעין יפה בעיקר ע"י הקהילה הספרדית וע"י הג'וינט שסיפק עזרה כמזון ודיוור.

בפרוץ המלחמה בין יפאן לארה"ב בחודש כסלו תש"ב, נאסרו ראשי הקהילה הספרדית בהיותם נתיני ארץ אויב (בריטניה) ונכלאו עד סוף המלחמה. מני אז לא היה ביכולתה של הקהילה להמשיך ולסייע לפליטים.

עכ"פ בואם של תלמידי ישיבת מיר היה חדשים אחדים לפני שפרצה

4. שנחאי השוכנת על חוף הים במזרח סין מהפליטים אישור מיוחד לנוע בעיר.

5. היתה אז עיר נמל ענקית שמנתה כ 5 בעיקר יהודים שהיגרו אליה מבגד.

6. מליון תושבים. כיום מונה אוכלוסייתה קהילה זו מנתה כ 500 נפש, בעוד

כ 24 מליון נפש והיא כנראה העיר קהילת יוצאי רוסיה מנתה למעלה

מ 3000 נפש.

5. אך השלטון הצבאי היפאני דרש הגדלה בעולם.